

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

RAJSE PROSTO-
VOLJNO V SMRTI
KOT V BOLNIŠNICO.

TAKA JE IZBIRA POHABLJE-
NIH VOJNIH VETERANOV.

O tej izbiri govore dokazi, predloženi kongresu.

Washington, D. C. — Pred senatnim preiskovalnim odsekom je bila razgrnjena senzacna slika, kako se zanemarjajo pohabljeni veterani iz svetovne vojne od strani vladnih agencij za pomoč. Zasluzna sta bila polkovnik Abel Davis iz Chicago in dr. Thomas W. Salmon, zastopnik Rockefellerjeve ustanove.

Odkrivanja so spravila tole v javnost:

Okoli štiri sto vojni veterani je izvršilo samomor samo v državi New York. Postali so malodušni in izgubili so vse upanje na boljšo bodočnost, ker so jih zanemarjali.

Okoli pet tisoč veterani so zdravi v 1.100 privatnih bolnišnicah, ki bolehalo na umu ali jetiki. Pogodbe, ki so napravljene z bolnišnicami, se imajo spremeniti prihodnji dan.

Bolnišnice niso preveč natičene, ker se skrbi le za 26.000 pohabljenih in bolehalih bož; bolnikov, ki bolehalo na umu in jetiki, je pa več ko sto tisoč.

Bolnišnica Speedway pri Chicagu je inrodek z osiram na poslopje in kraj, v katerem se nahaja veliko število pohabljenih veteranih zdravilo za razne bolezni v ranih pavatih, ki se vrste od umobolnosti do kriminalne dole do zavestne slaboumnosti otroke.

Vladni uradniki izdajajo od časa do časa izjave, ki vodijo do napačnega pojmovanja o dobi bolnišniški postrobi, da se tako pred javnostjo skrivajo nevedna in nesposobnost.

To so na kratko povedani fak- ti, ki so jih navedle priče pred senatnim odsekom.

Kmalu bo tri leta, od kar je bilo sklenjeno premirje in čes je tu, da kongres nekaj stori za te žrtve vojne.

Polkovnik Davis je tudi tega mnenja, ki je ostro kritiziral, da se veterani oddajajo v privatne bolnišnice. Vlada plačuje po tri dolarje na dan tem zavodom za oskrbo vsakega moža. Davis je poudarjal, da ni definitivnega programa za oskrbo pohabljenih veteranih in od tukaj prihaja vse zlo.

Dr. Salmon je izpovedal, da zdravilo umobolne veterane v zavodih za umobolne kriminalce in povdarjal je, da je samo v državi New York štiri sto veteranih izvršilo samomor.

Senator Walsh je menil, da so veterani izvršili samomor, ker so bili zanemarjeni. Dr. Salmon je pritrdil in izrekel strah, da mogoče v prihodnjem letu zopet štiri sto ali več mladih mož izvrši samomor.

V minoletem letu je prošlo 1.725 dosluženih vojakov, da se zdravi zaradi bolezni na duhu. Skrbelo se je pa le za tri sto vojakov, je izjavil dr. Salmon, ki so se privajili, da so bolni. Vseh vojakov bolnih na duhu je 879, ki se zdravijo v newyorških zavodih za umobolne. Vlada plača državi New York dva dolarja za vsakega vojaka na dan.

Dr. Salmon se je izrekel proti uporabi zapuščenih vojaških taborniš in bolnišnic. Dodal je tudi, da ima država New York le 93 procent stroškov na dan za vsakega umobolnega veterana, drugo je pa profit.

Zdravniki je priporočil, da se črtajo takoj vse pogodbe z bolnišnicami, katerih je 1.100 in v katerih se zdravijo bolni in pohabljeni veterani.

Orki izpraznilo Brusno.

Paris, 7. jul. — Iz Srbije javlja, da so grške čete izpraznile Brusno v Mali Aziji. Komunisti se bližajo Brusu.

SIKANIRANJE SOCIALISTI-
NE PREDAVATELJICE SE
NADALJUJE.

Sioux Falls, So. Dak. — Tukaj-
šnja postaja Ameriške legije po-
slala deputacijo k županu z za-
htevo, da župan prepove sociali-
stično predavanje mrs. Kate Ri-
chards O'Harejeve, ki se ima vrši-
ti danes (petek) zvečer v tem me-
stu. Predavateljica je bila zadnjič
nasilno ugrabljena v Twin Fallsu,
Idaho, kjer se je imelo vršiti nje-
no predavanje, in odpeljana čez
mejo.

MIR PREVLAJUJE V
TAMPIŠKEM OKROŽJU.

Mehiška vlada ne pričakuje nobe-
nih komplikacij vlad petro-
lejske krize.

SENATOR LA FOLLETTE ZA-
HTEVA, DA SE BOJNE
LADJE UMAKNEJO.

Mexico City, Mehika, 7. jul. —
Predsednik Alvaro Obregon je
danes izjavil v intervjuju s časnika-
rskimi poročevalci, da se ne u-
makne ne za las od svojega stali-
šča napram petrolejskim delav-
cem, ki se protivijo povzkanju
davka na izvoz. Dalje je rekel, da
kriza v Tampicu ne dela vladi no-
benih skrbi. Vlada je že preskr-
bela delo večini brezposelnih de-
lavcev; okrog 6000 delavcev je že
brez posla in tudi za to bo po-
skrbljeno.

Washington, D. C., 7. jul. —
Senator La Follette je včeraj
predložil resolucijo v senatu z
zahtevo, da mornarski tajnik sta-
kaj umakne dve topnilski, ki sta
bili poslani v mehliško vodo v
okolih Tampica, kjer je izbruh-
nila kriza, ko so ameriške petro-
lejske družbe odsvolile 20.000 me-
hliških delavcev. La Follette je
podprl svojo resolucijo z uteme-
ljevanjem, da je odpošiljatev boj-
nih ladij v Mehiko nevarna reč, ki
nas lahko zaplete v oborožen
konflikt. Izkrean je čet na suho bi
bil sovražni čin in spopad z Mehil-
čani bi bil neizogiben.

La Follette je zahteval, da se
tako razpravlja o njegovi rezolu-
ciji, toda senator Lodge, pred-
sednik odseka za zunanje zadeve,
je nasprotoval in resolucija je ob-
ležala na mizi ter pride danes v
razpravo.

Mexico City, Mehika, 7. jul. —
Poročila iz Tampica se glase, da
se zapiranje ameriških petrolej-
skih naprav nadaljuje, toda de-
lavci se zadržijo mirno. Zastopniki
ameriških petrolejskih družb kri-
če, da je proizvodnja olja vpriči
novega izvoznega davka nemogo-
če, ako nočejo družbe imeti veli-
kih izgub.

Mehiški uradni krogi se čudijo
tem izjavam in se vprašujejo, ka-
ko je mogoče angleškim družbam
plačevati davek in nadaljevati
obrat.

Ameriške družbe se niso odgo-
vorile na najnovejšo naredbo me-
hliške vlade za izplačanje odškod-
nins delavcem, ki so bili vrženi na
cesto.

DOPADAJO MU AVTOMOBILI.

Brooklyn, N. Y. — 17 let stari
Harry Teleševski, 1646 Park Pl.,
je bil včeraj aretirani, ker je bajc
ukradel več avtomobilov in je bil
slučajno prijat od detektiva Chas.
Easona. Eason je šel pretekli tve-
den mimo neke klanice na 129
Danill Roada. Vseled sumljivih o-
kolščin je dal to klanico zastra-
žiti, ker je zvedel, da Teleševski
kot lastnik te lope tudi stanuje v
njej. Rezultat je bil, da so našli
tam štiri ukradene avtomobile,
katerih eden pripada Earlu Pow-
ellu, 102 Myrtle Ave., drugi so
1920 Buick-avto, Ford-Sedan avto
in Ford-coupe. Odvezli so tudi pe-
ti avto, ki je bil ravnokar ukrade-
n v Hahriemu. Na št. 32 Clara
St. je imel Teleševski ravnokar
klanico.

KANSAŠKI RUDARJI
DEMONSTRIRAJO.

V PETEK SE VRŠI VELIKA DE-
MONSTRACIJA V COLUM-
BUSU.

Na demonstrativnem shodu govori
Howat o veliki zaroti proti delav-
stvu.

Pittsburgh, Kans. — Med ru-
darji ga ni tako priljubljenega
voditelja, kot je Aleksander Ho-
wat, predsednik 14. okraja ruda-
rske organizacije. Premogovniški
podjetniki so že marsikaj podve-
li proti njemu, da ga strmoglavijo.
Najprvo so poskušali z grdim
obrekovanjem in prikazati so ga
hoteli rudarjem kot korumpeljo-
nista, ki je pripravljen za deus-
sdati svoje tovariše. Howat se je
tako umaknil iz javnega življe-
nja, ko je bila proti njemu izre-
čena taka grda obtožba in je stopil
zopet v javnost, ko je pred so-
diščem rehabilitiran in je bilo ja-
sno, da je pripovedka o korupciji
grdo obrekovanje, ki je imelo na-
men postaviti v slabo luč neustra-
šenega delavskega bojevnika. Od
tega časa mu rudarji v štirinaj-
stem distriktu popolnoma zaupajo
in zadnje volitve v eksekutivno ru-
darske organizacije U. M. W. of
A. so okazale, da Howat uživa v
gled in zaupanje povsod med ru-
darji. Le volilne slepartije so pre-
prečile, izjavljajo rudarji, da Ho-
wat ni bil izvoljen podpredsednik
kom rudaške organizacije.

Legislatura države Kansas je
sprejela industrijski zakon, po
katerem je prepovedano proglasiti
stavko do nekega določene časa,
a zakon prepoveduje tudi izpore-
sloh omejitev produkcije, če ni
bila stavar naznanjena na pristoi-
nem mestu. Rzne obravnave, ki
so se vršile proti podjetnikom in
delavcem, so dokazale jasno kot
beli dan, da je ost zakona obrnje-
na le proti delavcem.

Howat je bil že parkrat tožen,
da je prelomil ta zakon, pa tudi
obsojen.

Zadnji dogodek se je obravna-
val pred porotnim sodiščem v Co-
lumbusu, Kans. Rudarji so pri-
šli v velikem številu v Columbus
in so tabornili ves čas obravnave v
šotorih. Porotniki so pronašli Ho-
wata krivim, da je prelomil indu-
strijsko postavo. V petek ima
sodnik Frank W. Boes izreči ka-
znen nad Howatom in August Dor-
chyjem, podpredsednikom 14. dis-
trikta rudaške organizacije. Ho-
wat in Dorehy pojdetu v Colum-
bus, a z njimi gredo tudi rudarji,
ki bodo obdrževali velik protesten
shod. Po mestu so bili razdeljeni
letaki, rvinotako tudi po vseh ru-
darskih naselbinah, ki pravijo, da
bo Howat na tem shodu nekaj po-
vedal "v interesu ljudstva o veliki
zaroti proti delavstvu."

JEKLARSKI TRUST JE ZNIZAL
CENE.

Temu znižanju najbrj sledi zni-
žanje delavske mezde.

New York, N. Y. — United
States Steel korporacija je zni-
žala cene za jeklo. Najbrj sledi te-
mu znižanju tudi znižanje delav-
ske mezde, ker je Lackawanna
kompanija znižala cene, a obenem
je znižala tudi delavsko mezdo.

Jeklarski trust pa ne spada med
tiste podjetniške kompanije, ki i-
majo soentje z delavci, čeprav je
načelnik trusta ob neki priliki de-
jal, da ima njegova korporacija
dušo. Seveda jo ima in še celo prav
mekho dušo, kadar je treba o-
dati na dobiček delničarjev.

DENAR SE ZDAJ LAHKO PO-
ŠILJA BEZOJAVNO V
JUGOSLAVIJO.

Western Union Telegraph Com-
pany je naznanila, da s 15. julijem
t. l. prične z direktnim brzo-
javnim transferiranjem denarja v
vse kraje Jugoslavije, Avstrije,
Ogrske, Čehoslovačije, Rumunije
in Bolgarske.

REEDOV SPOMENIK ODKRIT
V MOSKVI DNE ČETRTEGA
JULIJA.

Riga, 7. jul. — Brežična brzo-
javka iz Moskve javlja, da je bil
tam dne 4. julija z velikimi slav-
nostmi odkrit spomenik Johnu
Reedu, ameriškem komunistu,
ki je pred eni letom umrl na le-
garju v Moskvi. Vsi delegatje
kongresa tretje internacionale so
bili navzoči pri odkritju in po
končanosti slavnosti so korakali k
Reedovemu grobu, ki se nahaja
pod obzidjem Kremļa. Spomenik
stoji na Rdečem trgu.

NOVA KONTRAREVO-
LUCIJA V NEMČIJI?

Monarhisti zbirajo čete, ki so se
umaknile iz Šlezije, za nov
puč.

ZOPET OBSEDNO STANJE V
GORNJI ŠLEZIJI.

Berlin, 7. jul. — Po Nemčiji se
razširjajo alarmantne vesti o bli-
žajočem se novem monarhistič-
nem puču. Kappovci, ki so lanako
spomlad pogoreli s svojo protire-
volucijo, so zopet na delu in sicer
s dvojnimi močmi. Zarili so se
sred prstovoljcev v Gornji Šleziji
in organizirajo oborožene skupine
za napad na Berlin.

Nemške neradne čete so izpra-
nile Šlezijo, toda ostale so na meji
v veri, da se poljska vstaja po-
novi.

Monarhistični elementi pridaku-
jejo, da bo odlok zaverniške ple-
biscitne komisije neugoden za
Nemčijo in odlok bo signal za na-
pad na Berlin in za strmoglavlje-
nje sedanje vlade.

Vse socialistične stranke, vstev-
ši večinske socialiste, ki so udele-
šeni v vladi, so vznemirjene. So-
cialisti pravijo, da monarhistični
voditelji prstovoljskih čet v
Gornji Šleziji nalahč izjavijo
žrvotitje s Poljaki in Francozi,
samo, da imajo izgovor za obrd-
nje prstovoljcev, katere mislijo
porabiti za ypostavljenje reak-
cionarne vlade.

Neko prošlo pravi, da je ge-
neral Goitz, ki je bil zapleten v
Kappovo gibanje, sedaj v Gornji
Šleziji. Komisar za javno varnost
Weismann je naglo odšel v Vra-
tislavo.

Berlin, 7. jul. — Med nemškimi
prstovoljci in poljskimi vstaki je
izbruhnilo ponovno bojevanje in
obsedno stanje je bilo včeraj raz-
glašeno v Gross Strehlitzu in Ro-
senbergu.

Paris, 7. jul. — Tukaj je zavla-
dalo veliko razburjenje vlad iz-
gredov v Gornji Šleziji, v katerih
je več francoskih vojakov izgu-
bilo življenje. Buržoazni listi huj-
skajo na "drastične korake".

KAJ STORE CELENTIČARJI?

Chicago, Ill. — Kaj store želez-
ničarji zaradi odloka železniškega
delavskega odbora, po katerem se
železničarjem zniža mezda od 10
do 12 odstotkov, še ni nič znane-
ga oficijelno. Toda neoficijelno
govore, da so zastopniki pet bra-
tovščin sklenili na konferenci v
Chicago, da prepuste akcijo član-
stvu, ki odloči s splošnim glasova-
njem, kaj naj se podvzame.

MILJON STANOVANJ MANJ-
KA V AMERIKI.

Washington, D. C. — Charles
Lathrop Peck, predsednik Ameriš-
ke gozdarske družbe, je pisal
predsedniku Hardingu protestno
pismo proti carini na stavbinski
materijal. Peck pravi v pismu, da
v Ameriki manjka danes milijon
stanovanjskih hiš in vsaka zapre-
ka v dobavljanju stavbinskega
materijala iz tujine. Ameriški
gozdovi se pokončavajo tako
rapidno, da je treba resno misliti
ne samo na pogozdovanje, marveč
na inozemski les, ako nočemo iz-
gubiti najboljših šum.

BELA SUŽNOST OSTA-
NE; SKLEP V ŽENEVI.

Liga narodov ne more preprečiti
raspečavanja deklet v svrbo
prostitucije.

FRANCIJA JE UVEDLA PRO-
STITUCIJO V OKUPIRANIH
KRAJIH NEMČIJE.

Ženeva, Švica, 7. jul. — Med-
narodna konferenca za odpravo
mednarodne trgovine z belimi
sužnjicami (prostitutkami), ki je
bila sklicana pod avspicijami lige
narodov, je bila včeraj zaključ-
na, ne da bi bila dosegla kak
uspeh.

Na konferenci je bilo veliko de-
batiranja in prerekanja, ali ko je
prišlo do glasovanja, so zastopni-
ki sedemnajstih držav glasovali
proti reguliranju trgovine z de-
kleti, dočim je samo sedem držav
glasovalo za reguliranje. Za spre-
jem regulacijskega načrta je bila
potrebna tričetrtinska večina.

Interesanten prizor je bil, ko
sta se sprijela v besedni bitki dr.
Lewald iz Nemčije in Regnaud,
ki je zastopal Francijo. Dr. Le-
wald je očital Franciji, da je u-
vedla komercialno prostitucijo v
Alzaciji in Loreni, v dolini Saar
in v drugih okupiranih nemških
krajih ob Renu.

NAVIANKE IZ LJUDSKIH NI-
ŠIN SO IZUMILE NOVO VADO
ZA LOV NA DENAR.

Chicago, Ill. — Nemogoče je po-
vedati imena, ki igrajo pri tem
dogodku glavno ulogo, a dobro je,
da si dorokod zapomnijo tisti
moške, ki imajo prevelike usmil-
nje do nekoga spola, da ne posta-
nejo žrtve navihank iz ljudskih
nišin.

Neki bogat trgovec se je ustavlil
s svojim avtomobilom na Michi-
ganaki cesti, da gre po svojih o-
pravkih. Ko se je vrnil k avtomobi-
lu, je tam našel mlado krasotico
v kratkih krilih, ki ga je pro-
seče pogledovala, da jo je lastnik
avtomobila sočutno vyprašal, če
namenjena na severno stran mo-
sta. Krasotica je prikimala, ne
kar ji je trgovec rekel, da naj se-
de v avtomobil in da jo popelje
domov.

Vstopila je in avtomobil je
švignil proti severni strani mesta.
Vse je šlo po sreči, a ko sta zapu-
stila Lincolnov park, je krasotica
dejala: "Ustavite!"

"Kaj pa je?" je spregovoril tr-
govec, "saj še niste doma."

"Ustavite in dajte mi desetak,"
se je odrezala krasotica, "če ne,
zakričim, da bodo ljudje leteli na
krop in imeli boste škandal."

Trgovec je malo pomislil, spom-
nil se je svoje žene, otrok, prijate-
ljev in znancev. Ustavlil je in se-
gel v žep. Dal je "nedolžni" kra-
sotici s prosečnimi čemi desetak.

Prihodnji dan je trgovec svoj
doživljaj povedal svojemu prijate-
lju. In ta mu je rekel, da je tudi
on že doživel kaj takega. Odšla
sta skupaj na detektivski biro,
kjer sta potokila svoje gorje. De-
tektivti so obljubili, da bodo od-
sled pazili na te vrste krasotice,
toda desetakov jima ne morejo
povrniti.

ZAPUŠČEN UMETNIK SLL-
KAR UMEL LAKOTE.

Philadelphia. — V njegovi ko-
či na Mount Ephraimski aveni-
ji pri Collins Roadu, je srameval
umetnik Geo Bembo, katerega so
našli pozno sinoči sosedeje mrtve-
ga od stradanja. Ker dolgo časa
ni bilo nikakega sledu o njem so
ga šli poiskati in našli njegovo
truplo pri neke nedokončane
sliki, katero je hotel dopolniti.
Bembo je bil portretni in pokra-
jinski slikar in je Hivel zadnjih
deset let v najhujši bedi, ter pro-
dajal svoje dragocene slike za
mal denar, da si je kupil kronne-
ga kruha. Pri vsem tem so ga
imeli za genija in mu iskavali
čast.

5000 DELAVCEV PRIŠLO OB
DELO VSELED NEZANOSNE
VROČINE.

Chicago, Ill. — Crane Compa-
ny je začelo zapri osem tovarn
vsled silne vročine in 5000 delav-
cev je dobilo vroče "počitnice".
Predsednik družbe Berryman je
dejal, da delavci niso mogli pre-
stajati pri vročih pečeh. — Mest-
na vlada je dovolila prenočeva-
nje v parkih, v katerih je v ardu
ponoči spalo na tisoče oseb.

POLITIČNIH UMO-
ROV ŠE NI KONEC.

VENDETA MED ITALJANSKI-
MI PROFESIONALNIMI POLI-
TIČARJI ŠE NI ZASPALA.

Nova žrtve vendete je Joseph Si-
nacola, prijatelj umorjenega kan-
didata za občinski svet.

Chicago, Ill. — Vendeta še ni
zaspala med italijanskimi profes-
jonašnimi političarji. Boj za sedež
v občinskem svetu, ki je pričel s
shodi, govori in glasovnicami, se
zdaj nadaljuje po sicilijanski na-
vadi s puško, samokresom in bo-
dalom v dovetnajstem okraju. Se-
veda ni boj omejen le na ta okraj,
ampak vendeta zadene žrtve, kjer
jih najde.

Zadnja žrtve je Joseph Sinacola,
star pet in štrideset let, prijatelj
umorjenega kandidata D'
Andreata. Pred enim letom so ga
ujgrovili politični nasprotniki po-
zdravili na domu s bombo.

Sinacola pa ni bil le prijatelj
D'Andreata, ampak bil je prijate-
lj Joseph Laspesa, telonega
stražnika D'Andreata, ki je bil u-
morjen dne 30. junija od dveh
neznanih mušev pri belom dno-
vu na znamenem vogalu umorov.

Od kar je bil Laspesa umorjen,
je Sinacola večkrat prišel na dom
svojega umorjenega prijatelja
Laspesa, ki je oddaljen komaj do-
ber lučnj od njegovega doma. Tako
je storil tudi predsinodnjem.
Ostali je v hiši do polkedvetih sve-
čer. Izstopil je iz hiše in se pošal-
il malo s 6-letnim Tommy Yacola-
lo, ko je postavil malaenka na tla,
je pridvil avtomobil, ki se je hi-
tro ustavlil. Iz avtomobila je stopil
šlovek, visok okoli pet čevljev
deset palcev, potoben Italijan in
tehtajoč okoli dve sto funtov. Na
glavi je imel slannik. Stopil je
proti Sinacolatu, ki je pričel iti
na drugo stran ulice.

Oddal je en strel na Sinacolata,
ki je padel. Neznane je skočil v
avtomobil in se jadrno odpeljal.

Mrs. Yacola je videla dejanje
in prišla je klicati na pomoč. Pri-
šla je soproga Sinacolata in so-
sedje. Pobrli so smrtno ranjene-
ga italijanskega profesionalnega
političarja in odpeljali v bolniš-
nico. Tam so ga položili takoj na
operacijsko mizo in zdravniki iz-
javljajo, da je prav malo upanja,
da okreva.

Sinacola je samo enkrat spre-
govoril in še takrat je dejal: "U-
streljen sem bil pred svojim do-
mom."

Policija zdaj išče napadalec in
najbrj bo imela toliko sreče, kot
pri vseh takih umorih, ki so izvr-
šeni med Italijani.

EKSPLOZIJA TLAKA VSELED
VROČINE.

Sheboygan, Wis. — Več čevljev
cestnega tlaka iz opeke je eksplo-
diralo sredi mesta vsled hude vro-
čine. Razstrelba je stresla bližnje
hiše. Opeka se je tako razbellila
na solnce, da se je pričela razte-
zati, a ker ni bilo prostora, je
pranila v zrak.

VREME.

Chicago in okolice: V soboto
jasno in vroče. Lahki vzhodni ve-
trovi. Temperatura v zadnjih 24
urah: najvišja 91, najnižja 80.
Solnce izide ob 5:22, zalze
ob 8:28.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Narodnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za izposojstvo \$6.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.



Datum v oltopaju n. pr. (Junija 20-21) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem številom potekla naročnina. Ponovite je pravočasno, da se vam ne ustavi list.

NAZADNJAŠKE SILE SE ZMAGUJEJO V DELAVSKEM GIBANJU.

Konvenciji Ameriške delavske federacije je bila predložena rezolucija zapadnovirginjske delavske državne federacije, ki določa tesnejšo združitev sedanjih delavskih zvez, da se dosežejo boljše obrambne pogodbe pri sklepanju pogodb s podjetniki.

Rezolucija ni nič radikalnega, ampak zboljšuje sedanjo formo organizacije Ameriške delavske federacije v korist delavstva. Zapadnovirginjska državna organizacija je imela skoraj gotovo pred očmi, da mora delavstvo biti boljše združeno in organizirano, če hoče v sedanjih časih obdržati pridobitve, ko je glasovala, da se ta rezolucija predloži konvenciji Ameriške delavske federacije v Denverju v potrditev. Delavstvo v Zapadni Virginiji je pač doživelo žalostne skušnje s sedanjo formo organizacije, da je sprejelo tak predlog. V Zapadni Virginiji traja stavka rudarjev že več ko leto dni. Železničarji fim na pr. ne morejo pomagati na drug način, kot materialno, ker so po pogodbah, ki so posledica sedanje organizacijske forme, prisiljeni držati križem roke, čeprav jim srce krvavi in bi radi na drug način pokazali, da čutiljo solidarno s stavkujočimi rudarji. Pogodba jih veže, da delajo in ne store nobenega koraka, ki bi podprli moralno stavkujočih rudarjev.

Mnogi so pričakovali, da bo ta rezolucija zapadnovirginjskega delavstva sprejeta na denverski konvenciji, in da res pridejo dnevi, ko se forma organizacije zboljša. Tisti, ki so računili tako, so se zmotili. Mislili so, da je moč nazadnjakov v Ameriški delavski federaciji že zlo mljena, a s tem prehitrim računom so varali le sebe.

Ko je bila rezolucija predložena in je prišla na razpravo, so se pričeli oglašati nazadnjaški govorniki in pobijali so rezolucijo z znanim parkljom za odrasle ljudi — "eno veliko unijo". In posledica slikanja parklja na steno je bila, da je konvencija soglasno odklonila to rezolucijo, mesto nje pa ni bila predložena boljše rezolucija in sprejeta.

Marsikateri delavec se bo zdaj jezil na te nazadnjake, ki so s svojimi govori in spretnim manevriranjem prepričali sprejem rezolucije zapadnovirginjskega delavstva.

Nič se ni treba jeziti na te voditelje, kajti takšni so, kakršne so razmere. Ampak vsak organiziran delavec naj vpraša sebe: Ali sem redno zahajal k sejam svoje strokovne organizacije in nisem ostajal doma z izgovorom, da bodo že drugi storili mesto mene tako, da bo prav. Vpraša se naj, če je bil na seji, ko se volili delegatje in če je glasoval za kandidata, o katerem je bil prepričan, da bo zastopal boljše formo organizacije.

Kadar se iščejo vzroki za tako glasovanje na konvenciji, je treba najprvo pogledati na dno. In dno v vsaki organizaciji tvorijo lokalne organizacije. V lokalnih organizacijah ima članstvo glas in od tega glasu je odvisno, kakšni delegatje bodo izvoljeni za konvencijo. Ako je članstvo v lokalnih organizacijah res za zboljšanje organizacijske forme, tedaj je bila njegova naloga, da izvoli take delegate, na katere se lahko zanesa, da bodo zastopali misli članstva na konvenciji. Če pa članstvo v lokalnih organizacijah ni za zboljšanje organizacijske forme in se zadovoljuje s staro formo, tedaj je doprinesen dokaz, da čaka še veliko podučnega dela one delavce, ki so spoznali, da forma organizacije ne odgovarja več duhu časa. Neumorno morajo še dalje učiti svoje tovaršije, da je sedanja organizacijska forma zastarela in je v škodo delavskemu gibanju, ker pri važnih akcijah veže delavstvu roke, kar je na kvar delavski morali vobče.

Kadar se hoče učiti, se mora pričeti s poukom od zdolaj in nikdar od zgoraj. Nazadnjaških delavskih voditeljev ne bo nihče prepričal, da so res nazadnjaški, dokler jim tega ne pove večina članstva na tako razločen in razumljiv način, da ga razumejo.

DOPISI.

PROTEST.

Yale, Kans. — Na izvanredni seji društva št. 14 SSPZ dne 3. julija se je razpravljalo o akciji in protivnosti združenja naše zveze od strani glavnega tajnika W. Rusa in glavnega blagajnika J. Kalana, katera sta se in se še protivita izvršiti nalogo zadnje izvanredne konvencije in večini sklepom glavnega odbora, da se združimo z ostalimi organizacijami po pogodbi, katero je sprejela izvanredna konvencija naše zveze in katero je tudi odobril državni department države Illinois. Naše gorlomenjeno društvo najostreje protestira proti omenjenima dvema uradnikoma, katera, kakor je omenjeno v zapisniku izredne seje z dne 23. junija t. l., zavračata združjenje ter s tem povzročata članstvu naše zveze ogromne in nepotrebne stroške.

Naše društvo apelira na vsa društva SSPZ, da takoj skličejo izvanredne seje ter protestirajo proti absolutizmu omenjenih dveh uradnikov in proteste takoj odpošljete na pristojna mesta.

Bratje, čas je kratek, storite takoj, da pridejo protesti o pravem času na pristojna mesta, kjer bodo po našem zastopniku predložena sodnji, katera ima sedaj to zadevo v rokah.

Poleg tega apeliramo na glavni odbor zveze, da isti takoj skliče izvanredno konvencijo v slučaju, da se ni mogoče brez nje združiti in se takrat z absolutisti popolnoma pomete.

Kopije teh protestov se pošljejo na glasil: Glas Svobode in Prosveto in na predsednika zveze, Frank Somraka.

John Jenčić predsednik, John Bojčič tajnik, Joe Grošelj blagajnik.

Katoliška stavka v Quebecu.

Katoliški delavci, kateri izrabljajo katoliški političarji in duhovniki v podpiranje kapitalističnih strank pod pretvezo, da razredni boj ne obstoji, imajo lep nauk v stavki policajev in ognjegascev v Quebecu, Kanada. To mesto je že cele generacije v rokah katoliških političarjev in odtodne delavske unije sestojte povčno iz katoliških delavcev; prebivalstvo mesta je tudi po ožromni večini katoliško.

In kaj se je zgodilo? Policaji in ognjegasci, katolišani za veri, so zastavkali, ker druge poti ni več bilo, da si izvojujejo povlačne plače. Takoj so se mobilizirale vse mestne oblasti, ki so v rokah katoliških političarjev in katoliških bankirjev, trgovcev ter kapitalistov, da razbijejo stavko. Katoliški šupan je hitro apeliral na gubernorja, da naj pošlje vojaške čete v mesto zoper katoliških policaje in ognjegasce, ki so stakovali; katoliški mestni svet je sprejel naredbo, da se rekvirirajo tovarni avtomobili za prevažanje stavkočarjev. Mnogi "odlični meščani" — katoliški seveda — so se ponudili za stavkočarško policajsko in ognjegasno službo. Katoliški političarji so najeli mladoletno drhal, da je pobijala šipe na prodajalnicah in oddajala aloparske požarne alarme, samo da so ločje vpili o "anarhiji" v mestu, katero so povzročili stavkujočih policaji in ognjegasci. Sploh vsa protistavkovna akcija je bila v rokah katoličanov, kajti upočevati je treba, da je Quebec katoliško mesto že zadnja tri stoletja odkar so se tam naselili Francozi in porancevni Baski.

Stavka je seveda propadla in policaji ter ognjegasci so se morali vrniti v službo na temelju pogojev, ki jih je izreklo razsodišče.

Tu vidimo jasno sliko razrednega boja v areu katoliške province v Kanadi: katoliški delavski razred se je dvignil proti kapitalizmu izkoriščujočemu razredu. Vse organizirano delavstvo v Quebecu, ki je seveda tudi katoliško, je stalo na strani stavkujočih policajev in ognjegascev. Kakor v Dublinu leta 1912, ko so irske oblasti z oboroženo silo strle stavkovno gibanje katoliških voznikov, kakor v Bostonu pred par leti, kjer so kapitalistični političarji katoliške vere razbili stavko policajev, tako je kapitalistična vlada v Quebecu telebnila z vsa silo po svojih "br-

lih v Kristusu" kakor hitro so "bratje v Kristusu" zahtevali malo večjo plačo in se poslužili stavke.

To naj bo poduk za slepce, ki še verjamejo lažnikom. da razrednega boja ni. To tudi dokazuje, da ekonomski interesi delavstva brez ozira na vero ali nevero so povsod enaki. Razredni boj ne pozna verskih, nacionalnih ali plemenskih mej. Kadar gre za obrambo svetega profita, se itakot združijo katoliški, židovski, turški in brezverski kapitalisti v eno četo in sklopo udrihajo po katoliških, židovskih in brezverskih delavcih.

Čim prej delavci vsah ver. narodnosti in polti to spoznajo, tem bolje za nje.

Foster v sovjetski Rusiji.

Piše William Z. Foster.

(Copyright 1921, by The Feder. Press.)

IV.

Moskva, Sovjetska Rusija. — O sistemu ruske vlade morem dati le kratek obris, kajti širši opis je nemogoče v časnikarskem članku.

Najprvo moramo razumeti, da nova ruska republika je resnično delavska republika. Njeno geslo, ki je zapisano v ustavi, je: "Kdor ne dela, naj tudi ne je." Delo je tista mera, po kateri se ravna status ruskega ljudstva. Vsi delavci in vojniki (ročni in duševni delavci v mestih in na poljih) od osemnajstega leta brez ozira na spol imajo volilno pravico. Kapitalisti in drugi, ki živijo od dela drugih, nimajo volilne pravice niti ne smejo sodelovati v vladi.

Nekateri ameriški delavci voditelji se zgražajo radi tega in napadajo rusko republiko, češ da to ni demokracija. Zahtevajo, da morajo tudi socialni paraziiti imeti enake pravice kakor delavci, češ to je demokracija. Pri tem pa skrbno prezo dejstvo, da isti paraziiti elementi v takozvanih kapitalističnih demokracijah odkreajo volilno pravico koristnim delavcem, kjerkoli in kolikor koli morejo. V naši demokraciji Ameriki imamo raznovratne smešne predpise, ki omejujejo volilno pravico glede bivališča, spola in drugih reči in na ta način je milijone delavcev oropanih volilne pravice. Ako bi ne bilo delavskega gibanja, ne bi dolgo trajalo, ko bi bila volilna pravica omejena le na razred ponestnikov.

Delavci v revolucionarni Rusiji pa nimajo iludij glede teh stvari. Kapitalisti so jim dali dober vzgled. Poznajo jih kot bando izkoriščevalcev, ki se poslužijo vsakega sredstva za doseg svojega gospodstva. Vseled tega pravijo ruski delavci kapitalistom odprto: "Vaše delovanje je protisocialno in ako hočete uživati pravice, ki jih ima pošteno ljudstvo, primate se kakšnega koristnega dela. Ako nečete, ostanete družabno in politično parije brez pravic."

Temelj vsake ruske vladne sistema je krajevni sovjet. Sovjeti eksistirajo v vseh mestih, trgih in vaseh. Sovjeti obstoje iz predstavnikov treh velikih vej delavskega razreda v Rusiji: delavcev, kmetov in vojašev. Takaj ni splošnih volitev kakršne so v Ameriki. Delavci izvolijo svoje predstavnike direktno v tovarnah in delavnicah, kmetje izvolijo svoje v vaseh in vojaki svoje v barakah. Uradniki in delegatje, ki tvorijo sovjete, se lahko vsak čas odpokličejo.

Naloga krajevnih sovjetov je, nadzorovati socialno, politično in industrijsko življenje ljudstva v njihovem področju in izvrševati odloke višje vladne oblasti. Vsi sovjeti imajo naravno manj dela kakor pa veliki in komplicirani sovjeti v mestih. Sovjet v Moskvi na primer obstoji iz 21 oddelkov, ki upravljajo justico, vojaštvo, pošto, industrije, gorivo, vojšiva (dobavo hrane), zemljišča, prisilno delo, javne naprave (vodovod, razsvetljava, cestne železnice itd.), žolstvo, zdravstvo, splošno upravo (policijski, zapori, poroke, smrtni služaji itd.), socialno blaginjo, transport, izredno komisija (za preprečanje protirevolucionarnega gibanja) itd. Vsi ti oddelki so razdeljeni v biroje, ki se pečajo s tisoč in eno stvarjo, katere sestavljajo življenje velikega modernega mesta.

Krajevni sovjeti, mestni in kmetaki, so v medsebojni zvezi, v komplicirani organizaciji, ki zopet temelji na geografskih, industrijskih in političnih divizijah delavcev. Sovjeti so razširjeni čez vso Rusijo, okrožja in gubernije, ki se lahko od daleč primerjajo našim wardam, okrajem in državam. Vsaka teh organizacij nadzoruje delovanje v svojem področju, ampak to nadzorovanje je zopet omejeno po krajevnih sovjetih spodaj in po višjih sovjetskih oblasteh zgoraj. Višja forma organizacije je v vsakem slučaju ustvarjena iz članstva nižjih sovjetov. Vse sovjetski sistem je torej podoben piramidi. Načelo odpoklica velja za vse člane sovjetske stavbe od vsakega delegata do predsednika ljudskega sveta v Moskvi.

Edinstvo sovjetov se izraža v vserruskem sovjetskem kongresu, ki je najvišja vladna oblast v ruski republici. Kongres sovjetov se vrši približno vsakih šest mesecev. V času, ko kongres ne zboruje, je oblast vlade v rokah centralnega izvrševalnega odbora, ki šteje 550 članov; ta odbor se izvoli izmed delegatov vserruskega kongresa sovjetov.

Centralni izvrševalni odbor pa izvli iz svoje srede svet ljudskih komisarjev, ki vodijo vladne posle. Teh komisarjev je osemnajst, ki upravljajo sledeče departmante: zunanje zadeve, armada, mornarica, notranje zadeve, justica, delo, socialno zavarovanje, žolstvo, pošta in brezjav, narodnostne zadeve (ruska republika je federacija mnogih narodnosti), finanče, transportacija, poljedelstvo, trgovina in industrije, prehrana, nadzorstvo vlade, vrhovni ekonomski svet in javno zdravstvo.

Vse delo sveta ljudskih komisarjev je pod kontrolo centralnega izvrševalnega odbora in ta odbor je odgovoren s ljudskimi komisarji vred vserruskemu kongresu sovjetov.

V Združenih državah vidimo smečen spektakel tisočerihi zakonodajcev, ki delajo zakone po vsej deželi, in potem vidimo, peščice starokopitnežev v najvišjem sodišču, ki proglašajo zakone za nenustavne. V Rusiji ni te neumnosti. Kar delavska vlada sklene, pri tem ostane.

Ker ni nobene druge vlade na takem temelju kot je v Rusiji, je težko dopovedati osiroma delati primere, kako se dele oblasti višjih ruskih organizacij in uradnikov. Lahko se reče samo za majhno primeru, da predsednik centralnega izvrševalnega sveta (Kalenin) je približno toliko kot je predsednik francoske republike. Svet ljudskih komisarjev je podoban kabinetu in predsednik kabineta (Lenin) bi bil ministrski predsednik.

Mnogi pisari bi radi dokazali, da je stavbs sovjetov izročeno ruskega značaja. To ni res. Fakt je, da je bilo o ruskih sovjetih in njihovem delu malo znanega, dokler niso prevzeli vlade leta 1917. Sovjeti so sveteli že leta 1905, ko je bil velik revolucionarni izbruh v Rusiji. Sovjeti so popolnoma nekaj drugega kot je pa bil takozvani vaški "mir", ki ga nekateri omenjajo kot roditelja sovjetov. Sovjeti se razvijajo naravno v revolucionarnem položaju kakor nastajajo centralni delavski sveti v kapitalističnih državah, dasiravno se organizatorji svetov ne zavedajo tega.

Kadar se delavski razred osvobodil in osvojil moč vlade, tedaj je popolnoma logično in neizogibno, da se zavrže ustroj stare države z vsami parazitnimi elementi vred in da se izvolijo predstavniki zmagovalnega revolucionarnega ljudstva direktno iz tovarne, s polja in iz vojaške barake. Da se v drugih državah še ni pojavila ideja sovjetov med delavci je vzrok ta, ker še niso delavci nikdjer drugod imeli tako revolucije kot je bila v Rusiji. Kjerkoli so se bližali podobni krizi — kakor na pr. Pariška komuna — se je takoj pojavila tendenca za organiziranje revolucionarnih odborov, ki so imeli prevzeti vlado.

Ruski sovjeti, čeprav imajo mnogo priznanih napak, so prekrbneli delavcem vladni mehanizem, ki je veliko bolj pročan in prikladen kakor pa katerakoli demokracija, temelječa na buržoasnih principih. Seveda so sovjeti skrajno neprijubljeni — o stankom bivše buržoazije, ki se še drže tupatam, ampak nihče se ne

vzmemirja zaradi tega. Za ruske delavce je preskrbljeno — in to je vse, za kar se briga nova Rusija.

Lz delavskega sveta.

— Senatna preiskava rudarskega položaja v Zapadni Virginiji se začne v dveh tednih.

— Zveza železničarjev v Angliji je te dni glasovala o resoluciji, da se J. H. Thomas odstavi od predsedništva zaradi njegovih protidelavskih nastopov tekom stavke rudarjev. Rezolucija je bila porazena.

— Stavka cestnoželezniških in meščencev je izbruhnila v Daytonu, O. Družba bi radi uničila unijo in snila za mero.

— Sodišče v Sioux Cityju, Ia., je na zahtevo restavraterjev izdalo "indianken" proti stakujočim strojarjem. Stavkarjem je prepovedano smeti stavkovne strake pred restavracijami.

— Letošnje jesen se bodo vršile mnoge delavske konvencije v Ameriki. Najvažnejše bo konvencija Združenih rudarjev ameriških (United Mine Workers of America), ki se odprvi v Indianapolisu dne 20. septembra. Na dnevnem redu bo vprašanje šesturnega delavnika, povznanja mednarodne nacionaliziranja premogovnikov.

— Delavska vlada v New South Walesu (Avstralija) je sprejela zakon za 44 ur dela v tednu, toda delodajalci ne smejo znižati mezd, ki se izplačujejo za 48-urno delo. Velika večina delavcev že uživa 44-urni delavnik. Mnoge unije izvrše 44 ur dela v petih dneh in potem imajo dva praznika v soboto in nedeljo.

METEORITI.

Dva profesionalna pretepača sta prejela pol milijona dolarjev samo zato, ker sta v eni minuti drug drugemu razbijala deljusti. Delavec, ki ustvarja vse, pa dobi komaj toliko, da se obdrži pri življenju.

Tako so nagrada kapitalizma.

Imenovanje prejšnjega predsednika Tafta najvišjim sodnikom v deželi je pokazalo, da se Amerika vrsta v "normalnost".

Pred dvajsetimi leti so vprašali Tafta: "Kaj naj stori delavec, ki je brez dela in vseh sredstev za življenje?"

Taft je odgovoril: "Bog ve, kaj ne."

Novica, da se "po vsej evropski Rusiji razširja azijska kolera" je prišla teden dni prepozo kot bi morala priti, ampak prišla je all right all right.

Čez tri tedne mora priti vest, da je izbruhnila vstaja v Moskvi.

Dne 10. avgusta bo naznanjeno vsemu svetu izven Rusije, da je v Petrogradu velika lakota.

Dne 20. avgusta pride poročilo o odkritju velike boljševiške zarote v Carigradu.

Dne 5. septembra bo zopet kolera.

Astronomi, ki napovedujete komete, pojdite se farbat z vašimi kalkulacijami!

Kazimir ga zopet pilme. Pravi da je Markov nauk "nekoliko stoletij star". Ubogi pater! Vročina, vročina! Tam okrog "cerkve" vražje pripeka...

"Zato delajmo vsi za povzdigo in napredek ameriške federacije delavstva" — Tako pater. Kje pa je unjska znanaka, pater! Unjska znanaka federacije, za katere "povzdigo in napredek vi delate!" Ali se z izdajanjem škabskega lista dela za napredek delavske federacije? — Gosh, ampak pater zna! Če zna kdo brti osle iz kimovceev, zna naš pater.

Vročje je bilo ... Kazimirja so obkle morične misli ... Kravvo je pogledal (pljunil ni) in bruhnil po skebekem papirju slaganu vest, da so socialisti v Detroitu nazvali Ruse "morice". Odleglo mu je za — mowen.

Mečtem je pa konvencija v Detroitu soglasno sprejela resolucijo, s katero pozdravlja Sovjetsko Rusijo in ji želi uspeha.

